

DE ONTWIKKELING VAN EEN PORTFOLIO VOOR HOOGOPGELEIDE VLUCHTELINGEN

1 Europees Vluchtelingenfonds

1

INLEIDING

Vluchtelingen¹ die in hun herkomstland een hogere opleiding hebben genoten, hebben zich in de loop van hun professionele loopbaan door vrijwilligerswerk of door andere ervaring buiten een leercontext vaak heel wat nuttige kennis, vaardigheden en attitudes eigen gemaakt. Deze vallen onder de noemer van eerder of elders verworven competenties (EVC) en kunnen in het kader van studies of een tewerkstelling een meerwaarde betekenen. Het bewustzijn van deze EVC en de aandacht hiervoor in onze maatschappij groeit, getuige hiervan de website over EVC die in de loop van maart 2009 door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming gelanceerd wordt, in eerste instantie voor organisaties die professioneel met EVC bezig zijn, in tweede instantie ter informering van het ruime publiek. Toch blijken vluchtelingen de stap naar een erkenning van hun EVC zelden te zetten. Ook worden EVC in bestaande procedures, zoals de aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning van buitenlandse diploma's hoger onderwijs bij NARIC²-Vlaanderen of de deelname van gevluchte artsen aan het interuniversitaire examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid diploma arts van de VLIR³, niet altijd de belangrijke rol toebedeeld die ze zouden kunnen spelen.

Om vluchtelingen meer kansen te bieden hun EVC in kaart te brengen en mee te laten beoordelen, voert Vluchtelingenwerk Vlaanderen van 1 december 2008 tot en met 31 december 2010 het pilootproject De ontwikkeling van een portfolio voor hoogopgeleide vluchtelingen uit. Dit project bestaat uit 3 componenten:

1. Een verkennende onderzoeksfase (cfr. infra)
2. De ontwikkeling van een digitaal portfolioformat voor hoogopgeleide vluchtelingen, waarin zij hun EVC kunnen benoemen om deze in te brengen in de aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning van buitenlandse diploma's hoger onderwijs bij NARIC-Vlaanderen, en een bijhorende praktische handleiding voor begeleiders
3. De ontwikkeling van een specifieke begeleidingsmethodiek voor de aanmaak van portfolio's voor gevluchte artsen, die zal worden toegepast in 2 begeleidingsmodules voorafgaand aan het interuniversitaire examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid diploma arts bij de VLIR

In het project zijn ook tussentijdse en eindevaluaties voorzien van het gebruik van de portfolio door de vluchtelingen en de rol die hij eventueel heeft gespeeld in de beoordeling van hun EVC in het kader van enerzijds de academische gelijkwaardigheidserkenning van buitenlandse diploma's hoger onderwijs en anderzijds het interuniversitaire examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid diploma arts.

1 Onder vluchtelingen verstaan wij in het kader van dit EVF-project erkende vluchtelingen, vluchtelingen met het statuut van subsidiaire bescherming en asielzoekers.

2 National Academic Recognition Information Centre

3 Vlaamse Interuniversitaire Raad

2

DE VERKENNENDE ONDERZOEKSFASE

Tijdens de verkennende onderzoeksfase werd nagegaan waarom vluchtelingen nog weinig vertrouwd zijn met het EVC-gebeuren en welke knelpunten hen ervan weerhouden om deel te nemen aan bestaande EVC-procedures. Hiervoor werd van tien vluchtelingen een interview afgenomen. Op basis van hun antwoorden kunnen een aantal belangrijke elementen onderscheiden worden waarmee het te ontwikkelen portfolio rekening moet houden.

Daarnaast werden met een aantal beoordelende instanties gesprekken gevoerd die moeten leiden tot de vaststelling van een toepassingskader voor het toekomstige portfolio. Uit die gesprekken moest ook blijken wat voor deze beoordelende instanties cruciale aandachtspunten zijn bij de ontwikkeling van een portfolio. Verder werd gepeild naar de wijze waarop EVC in uiteenlopende procedures vandaag beoordeeld worden en welk gewicht zij in de schaal kunnen leggen.

Specifiek met het oog op het doelpubliek van gevluchte artsen werd bij NARIC navraag gedaan naar het erkenningspercentage van artsendiploma's⁴ en bij de VLIR naar de graad van deelname van gevluchte artsen aan het interuniversitaire examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid diploma arts.

De resultaten van en conclusies uit de interviews met hoogopgeleide vluchtelingen en de verkennende gesprekken met de beoordelende instanties komen hieronder aan bod in de volgende rubrieken: het EVC-gebeuren, EVC in het kader van de aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning van een buitenlands diploma hoger onderwijs, EVC in het kader van het interuniversitaire examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid diploma arts, en de EVC-procedures aan de hogescholen en universiteiten.

Voor de interviews met hoogopgeleide vluchtelingen werd gestreefd naar een zo groot mogelijke diversiteit in profielen. Onder de respondenten waren zes mannen en vier vrouwen. Hun leeftijd varieerde van 29 tot 47 jaar maar de meerderheid van hen zijn jonge dertigers. Vier personen komen uit Irak, telkens één persoon is afkomstig uit Afghanistan, Guinee, Iran, Rusland, Rwanda en Soedan. Drie vluchtelingen verbleven al meer dan vijf jaar in België, drie tussen twee en vijf jaar, terwijl vier vluchtelingen minder dan twee jaar geleden in België zijn toegekomen. Onder hen bevinden zich vijf erkende vluchtelingen, één persoon met het statuut van subsidiaire bescherming, drie asielzoekers en één geregulariseerde asielzoeker.

De geïnterviewde vluchtelingen studeerden minimum vier en maximum tien jaar in verscheidene richtingen: algemene geneeskunde (3), geologie, medische laboratoriumtechnologie, internationale economische betrekkingen, internationaal recht, microbiologie, computerwetenschappen en organisatie van de gezondheidszorg. Vijf van hen behaalden een bachelordiploma, vier een masterdiploma en één persoon een doctoraat. Alle respondenten hadden werkervaring. Bij slechts één persoon had zijn werkervaring geen link met zijn gedane studies. De duur van de individuele professionele loopbanen schommelde meestal tussen twee en vijf jaar en bevatte naast de betaalde arbeid in het herkomstland in enkele gevallen ook een onbetaalde stage, vrijwilligerswerk of betaalde arbeid in België. Op dit ogenblik zijn drie vluchtelingen opnieuw aan het studeren, in de richtingen geneeskunde, verpleegkunde en rechten. Vijf anderen (drie van hen zijn nog bezig met

⁴ Het gaat hier om artsendiploma's die behaald werden in een niet-EER-land of in een EER-land door een niet-EER-onderdaan of persoon die niet minstens 5 jaar permanent verblijft in een EER-land.

NT2⁵, één persoon heeft vast werk en één interimwerk) overwegen sterk om verdere studies aan te vatten. Twee vluchtelingen zijn wat verdere studies betreft nog onbeslist en zetten eerder in op het vinden van werk.

De verkennende gesprekken met beoordelende instanties werden gevoerd met NARIC (vertegenwoordigd door Karen Pattheeuws en Daniël De Schrijver), de VLIR (vertegenwoordigd door Marjolaine Breda en Anneleen De Saegher), en EVC-verantwoordelijken van de Universiteit Antwerpen, de Universiteit Gent en de Katholieke Universiteit (KU) Leuven (respectievelijk EVC-coördinator Anita Viaene, EVC-begeleider Karine Janssens en EVC-coördinator Chloë Heerman).

5 Nederlands Tweede Taal

3

HET EVC-GEBEUREN

3.1 DE INTERVIEWS MET DE HOOGOPGELEIDE VLUCHTELINGEN⁶

Voor dit onderdeel werd bij de geïnterviewde vluchtelingen gepeild of zij het begrip EVC kennen, hier al dan niet bewust mee aan het werk geweest zijn, en welke mening zij over het belang van de erkenning van EVC hebben. Ook de vertrouwdheid en de werkzaamheid van de vluchtelingen met curricula vitae (cv's) en portfolio's werden bevroegd.

In eerste instantie werd de respondenten gevraagd of zij bekend waren met het begrip EVC. Zeven van hen konden zich hierbij geen voorstelling maken, ook niet nadat hen de afkorting voluit gespeld werd. Eén persoon kwam in aanraking met het fenomeen EVC via een bespreking op een forum waarvan hij lid is en kon het begrip goed plaatsen. Twee andere personen hadden een summier idee wat EVC inhouden. Eén van hen werd weliswaar bij wijze van experiment op voorhand door Vluchtelingenwerk Vlaanderen gedocumenteerd nadat in eerdere interviews gebleken was dat sommige geïnterviewden door hun gebrek aan kennis over EVC zich hierover ook moeilijk een opinie konden vormen.

Geen enkele van de geïnterviewde vluchtelingen heeft ooit een officiële EVC-procedure gevolgd, noch in zijn herkomstland, noch in België. Een gestructureerd EVC-gebeuren blijkt in de landen waar de vluchtelingen vandaan komen bovendien niet te bestaan. Wel geven de meesten na kennismaking met de definitie van EVC aan dat zij op een of andere wijze toch al met EVC in contact zijn gekomen: als sollicitant of zelfs als rekruteerder moesten (de eigen) competenties in kaart gebracht worden, één persoon kwam via projectwerking in aanraking met competentieprofielen en in Irak kunnen vervolgstudies afhankelijk gemaakt worden van EVC in het werkveld. Een enkeling meent ook te kunnen stellen dat hij al spontaan over zijn EVC heeft gereflecteerd.

Aangezien de aanmaak van cv's en portfolio's vaak deel uitmaken van EVC-procedures, werd bij de vluchtelingen nagegaan of zij hiermee al enige ervaring hebben. Cv's genieten een ruime bekendheid onder de geïnterviewde vluchtelingen, hoewel zij in Irak, Iran en Afghanistan niet gebruikelijk zijn. De Irakese vluchtelingen stelden dan ook cv's op met het oog op sollicitaties voor buitenlandse werkgevers. De meeste respondenten merkten echter op dat ze pas in België terdege kennismaakten met de vereisten voor de structuur en inhoud van een cv en hiermee aan de slag gingen. Zij hebben hun bestaande cv's hier dan ook vaak herwerkt en uitgebreid en in enkele gevallen ook al gepresenteerd en toegelicht op een (sollicitatie)gesprek. Opmerkelijk is dat één persoon meldde dat zij de werkervaring van haar herkomstland in haar Belgische cv heeft weggelaten omdat zij dacht dat die minder relevant is voor Belgische bedrijven of de overheid. Uit de interviews bleek verder dat de opstelling van een kwalitatieve cv voor de meeste respondenten geen evidentie is.

Meer dan de helft van de geïnterviewde vluchtelingen heeft nog nooit van de notie portfolio gehoord. De overige vluchtelingen konden het begrip portfolio min of meer plaatsen, hoewel zij het

⁶ Voor een volledig overzicht van het (indicatieve) verloop van de interviews met hoogopgeleide vluchtelingen verwijzen wij naar de bijlage 'Verloop en vragen van de interviews met hoogopgeleide vluchtelingen'

aspect reflectie niet vernoemden. Slechts één persoon stelde in de context van de opleiding Kiezen in de VDAB al een eenvoudige portfolio op. Een andere persoon kent de portfolio zijdelings omdat haar echtgenoot die heeft. Twee vluchtelingen zeiden dat zij wel aandacht besteden aan het documenteren van hun werkervaringen, maar niet op een systematische manier.

Gevraagd naar hun mening over het belang van de erkenning van EVC specifiek vanuit hun situatie als hoogopgeleide vluchteling, bleek bij de geïnterviewde vluchtelingen een vrij groot enthousiasme over deze mogelijkheid te bestaan. Er moet wel opgemerkt worden dat dit voor een aantal van hen voortkomt uit een eerste, summier kennismaking met EVC en de bestaande EVC-procedures, die daarom noodzakelijkerwijs een vereenvoudigd en samenvattend karakter droeg. Sommige vluchtelingen hadden daarom ook wel enige moeite om zich een concrete voorstelling te maken van het EVC-gebeuren en bijgevolg een gefundeerde opinie te vormen. Hieronder selecteerden wij enkele reacties op basis van de eerste indrukken rond EVC-erkenning die zich voornamelijk concentreren op het voordeel van de erkenning van EVC voor mensen in een vluchtelingsituatie:

- ↪ “Rekening houden met de EVC kan de achterstandssituatie van de vluchteling mee verhelpen.”
- ↪ “Het is belangrijk dat men een foto van zijn volledige leven kan geven.”
- ↪ “EVC-erkenning is voor alle partijen een waardevolle investering.”
- ↪ “Er is een probleem met de beeldvorming over vluchtelingen: men gaat er te vaak van uit dat een vluchteling arm is en geen diploma heeft, wat leidt tot de veronderstelling dat hij dan ook geen informatie over EVC-procedures nodig heeft.”
- ↪ “Een prestigieus diploma betekent niet automatisch dat iemand een goede dokter is op de werkvloer. Met EVC moet evengoed rekening worden gehouden.”
- ↪ “Een hoogopgeleide moet de kans krijgen op het niveau van een hoogopgeleide te functioneren, zodat hij bijvoorbeeld geen tomaten moet gaan plukken. EVC kunnen daarin een zeer belangrijke rol spelen.”

De geïnterviewde vluchtelingen stelden vast dat zij helemaal niet op de hoogte zijn van het EVC-gebeuren en sommigen meenden dat hoogopgeleide vluchtelingen standaard op de hoogte zouden moeten gebracht worden over de bestaande EVC-procedures, om te vermijden dat zij kansen zouden mislopen. Ook merkte iemand op dat de vluchteling de door zijn vluchtgeschiedenis verloren tijd dankzij een EVC-procedure (en mogelijk daaruit voortvloeiende studieduurverkortung) kan terugwinnen.

3.2 CONCLUSIE

Op basis van de interviews kan worden geconcludeerd dat vluchtelingen niet of nauwelijks geïnformeerd zijn over het EVC-gebeuren en de stap naar het zelfstandig zoeken van informatie hierover ook niet kunnen zetten omdat zij zich zelfs niet bewust zijn van het bestaan van EVC en EVC-procedures. Zij tonen zich dan ook voorstander van een groter en actiever informatieaanbod. Sommige vluchtelingen gingen onbewust aan de slag met elementen die deel kunnen uitmaken van EVC-procedures, zoals cv's en de inventarisatie van werkervaring, maar dit gebeurt ad hoc, op een ongestructureerde manier, zonder begeleiding en ontbeert het belangrijke aspect van reflectie. De geïnterviewde vluchtelingen tonen wel een sterke interesse voor het EVC-gebeuren en zouden het waarderen als zij hun EVC in rekening zouden kunnen brengen.

4

EVC IN HET KADER VAN DE AANVRAAG VAN ACADEMISCHE GELIJKWAARDIGHEIDSERKENNING VAN EEN BUITENLANDS DIPLOMA HOGER ONDERWIJS

4.1 DE INTERVIEWS MET DE HOOGOPGELEIDE VLUCHTELINGEN

De helft van de geïnterviewde vluchtelingen diende een aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning van hun buitenlands diploma in. Twee arts-respondenten zagen af van deze procedure omdat zij op basis van de studieduur van hun basisopleiding arts (6 jaar) geen kans op een gelijkwaardigheidserkenning van hun diploma zagen. De derde arts, die wel een basisopleiding van zeven jaar volgde, nam meteen deel aan het interuniversitair examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid diploma arts. Twee vluchtelingen vroegen enkel een niveaubepaling van hun buitenlandse diploma aan. Bij drie vluchtelingen werd het buitenlandse diploma als gelijkwaardig erkend. Twee vluchtelingen ontvingen een weigering van gelijkwaardigheidserkenning.

Aan de 5 aanvragers van academische gelijkwaardigheidserkenning werd gevraagd of zij EVC op basis van beroepservaring hebben ingebracht bij hun aanvraag⁷ en indien dit het geval was, op welke wijze. Geen van de respondenten meende zich een expliciete vraag naar tewerkstelling te herinneren. Toch stuurden vier van hen cv's en/of werkattesten en in één geval zelfs persoonlijke commentaar bij de beroepservaring mee. Eén persoon oordeelde dat zijn werkervaring niet relevant was en stuurde bijgevolg geen bewijsstukken van beroepservaring op. Eén vluchteling gaf aan dat als de vraag naar EVC expliciet zou gesteld worden, zij wel extra moeite zou doen om hieraan tegemoet te komen.

Op de vraag of zij vermoeden dat hun aangevoerde beroepservaring een rol heeft gespeeld in de beoordeling van hun aanvraag, antwoordde de meerderheid dat deze wellicht niets heeft uitgemaakt of dat zij zich hier geen mening over kunnen vormen. Eén persoon, die op eigen initiatief zijn beroepservaring becommentarieerde maar een weigering van erkenning ontving, meent dat men allicht niet ernstig rekening heeft gehouden met zijn beroepservaring.

⁷ In het aanvraagformulier 'Aanvraag van de academische erkenning van een buitenlands diploma hoger onderwijs' is een rubriek 'Beroepservaring' opgenomen, waarin de aanvrager de naam (namen) van zijn werkgever(s) en de duurtijd van zijn beroepservaring kan noteren. Daarnaast wordt aanbevolen maar niet verplicht bewijsstukken met betrekking tot de beroepservaring toe te voegen (een kopie van het curriculum vitae, het arbeidsboekje of andere documenten die getuigen van de beroepservaring).

4.2 HET VERKENNENDE GESPREK MET NARIC

In eerste instantie werd gerecapituleerd wat voor vluchtelingen de grootste knelpunten zijn om een aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning in te dienen. Een gebrek aan (verplichte) bewijsstukken blijft de grootste belemmering. Specifiek voor deze doelgroep bestaat dan ook de mogelijkheid van een verkennend gesprek bij de adviserende hogere onderwijsinstellingen. Volgens NARIC kan de samenstelling van een portfolio de vluchteling een goede voorbereiding op het verkennende gesprek bieden en kan hij ook mogelijke faalangst tegengaan. Tegelijk betekent hij voor de evaluatoren een houvast voor de beoordeling van de aanvrager. Over het algemeen dienen aanvragers vrij vaak bewijsstukken met betrekking tot beroepservaring in, maar verdere duiding of reflectie ontbreekt.

Vervolgens werd navraag gedaan naar de mate waarin en de wijze waarop EVC een plaats krijgen in de beoordeling van de aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning. NARIC stipt aan dat de beoordelingscriteria haar in wezen onbekend zijn. NARIC fungeert als doorgeefluik, terwijl de beoordeling en de formulering van de adviezen plaatsvindt in de hogescholen en universiteiten. Wel staat het vast dat eerdere beroepservaring één van de beoordelingscriteria bij het uitbrengen van een advies aan NARIC is. Het is van belang dat het hierbij gaat om relevante beroepservaring, die zich echter ook buiten het studiegebied kan situeren. De wijze van redenering en conclusievorming vindt echter geen weerslag in de adviezen.

De toevoeging aan het aanvraagdossier van een portfolio waarin de EVC van de aanvrager uitgebreider en beter gestructureerd aan bod komen, kan volgens NARIC als een pluspunt beschouwd worden. Hierbij worden twee aandachtspunten vermeld. Ten eerste is er de bezorgdheid dat de onthaalbureaus, die nu belast zijn met de begeleiding van nieuwkomers in hun aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning, een extra begeleidingstaak in het kader van deze portfoliosamenstelling te zwaar zullen vinden, zeker indien ook niet-vluchtelingen gebruik zullen willen maken van een digitale portfolio. Ten tweede zou het een meerwaarde zijn als de in de portfolio aangebrachte competenties kunnen gelinkt worden aan het competentieprofiel van een corresponderende opleiding in Vlaanderen. Dit veronderstelt echter ook een zeker expertise in de begeleiding. Het zal van belang zijn de aanvragers en de begeleiders ervan te overtuigen de inspanning van de portfolio te leveren. Het is te verwachten dat de portfolio in de procedure een inburgeringsperiode zal moeten doormaken.

Verder werd tijdens het gesprek gepolst naar het erkenningspercentage van diploma's van buitenlandse artsen⁸. Hoewel op verzoek van de VLIR⁹ het aanvraagdossier werd uitgebreid, onder meer met een verplichte cv, en NARIC sindsdien meer erkenningen vaststelde, blijkt het erkenningspercentage nog steeds rond 10% te schommelen. Het aandeel van diploma's uit westerse landen die niet tot de EER behoren, zoals de Verenigde Staten, Canada of Australië, in deze 10% is zeer klein. Wel is het zo dat als een arts (extra) studies of werkervaring in een westers land kan bewijzen, hij de kans op erkenning van zijn diploma aanzienlijk verhoogt. Ook wanneer een aanvrager door de interuniversitaire commissie arts wordt uitgenodigd voor een verkennend gesprek leidt dit vaak tot de erkenning van het diploma.

NARIC is bereid het gebruik van de portfolio van Vluchtelingenwerk Vlaanderen aan te bevelen en een link te plaatsen naar de webpagina waar de portfolio zal worden aangeboden. Vluchtelingenwerk Vlaanderen kan op vormingen Diplomagelijkschakeling voor beginners en Diplomagelijkschakeling voor gevorderden die NARIC via het VMC¹⁰ aanbiedt aan trajectbegeleiders van de onthaalbureaus de portfolio bekendmaken en toelichten. Ten slotte kan ook het gebruik van de portfolio bij aanvragen van academische gelijkwaardigheidserkenning door NARIC gemeten worden.

⁸ Het gaat hier om artsendiploma's die behaald werden in een niet-EER-land of in een EER-land door een niet-EER-onderdaan of persoon die niet minstens 5 jaar permanent verblijft in een EER-land.

⁹ Het aanvraagdossier wordt door NARIC ter beoordeling aan de interuniversitaire commissie arts bezorgd.

¹⁰ Vlaams Minderhedencentrum

4.3 CONCLUSIE

Hoewel de geïnterviewde vluchtelingen die een aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning hebben ingediend doorgaans gevolg geven aan de vraag om bewijsmateriaal over hun beroepservaring op te sturen, hebben zij toch weinig zicht op het feit of dit hen in het kader van de erkenning van hun diploma ook concreet iets oplevert. Toch lijkt alvast bij een aantal van hen de bereidheid te bestaan om zich niet enkel te beperken tot het geven van de meest noodzakelijke informatie met betrekking tot beroepservaring maar deze ook uitgebreider voor te stellen.

NARIC staat positief tegenover het project De ontwikkeling van een portfolio voor hoogopgeleide vluchtelingen en is bereid de portfolio op te nemen in de lijst van aanbevolen bewijsstukken. NARIC fungeert echter wel als doorgeefluik, terwijl de beoordeling van de portfolio's zal gebeuren door de opleidingen van de hogescholen en universiteiten. De portfolio kan voor vluchtelingen in het bijzonder een vooraanstaande rol spelen in de voorbereiding van een verkennend gesprek in de hogeschool of universiteit naar aanleiding van de indiening van een onvolledig aanvraagdossier.

NARIC raadt aan te waken over een zo groot mogelijke objectiviteit van de portfolio en uit enige bezorgdheid over de begeleiding van aanvragers buiten de doelgroep van vluchtelingen die van de portfolio wensen gebruik te maken.

5

EVC IN HET KADER VAN HET INTERUNIVERSITAIRE EXAMEN GEDEELTELIJKE GELIJKWAARDIGHEID DIPLOMA ARTS

5.1 DE INTERVIEWS MET DE HOOGOPGELEIDE VLUCHTELINGEN

Enkel de drie artsen onder de geïnterviewde vluchtelingen werden over dit aspect bevroegd. Eén van hen nam al deel aan het interuniversitair examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid diploma arts, één persoon is van plan dit te doen, de derde persoon heeft hieromtrent nog geen beslissing genomen.

De vluchteling die al deelnam aan het examen, had zich hiervoor op het vlak van de presentatie van zijn beroepservaring niet specifiek voorbereid. Tijdens het mondelinge examen werd hem enkel een vraag gesteld over zijn ervaringen met geneeskunde in België, maar niet over zijn werkervaring in zijn herkomstland. Vooral het overweldigende effect van het grote aantal examinatoren en zijn nog beperkte kennis van het Nederlands en Engels weerhielden hem die op eigen initiatief aan te halen. Deze persoon gaat er dan ook van uit dat zijn EVC geen rol van betekenis speelden in de eindbeslissing van de examencommissie.

De arts die aan een van de volgende examenmomenten wil deelnemen, verwacht wel vragen over haar werkervaring maar weet niet goed hoe zij zich hier op kan voorbereiden. Het gebrek aan houvast voor de voorbereiding of feedback over wat op het examen precies van de kandidaten verwacht wordt, is een algemene verzuchting, die niet alleen op het aspect EVC betrekking heeft.

5.2 HET VERKENNENDE GESPREK MET VLIR

Het gesprek met de vertegenwoordigers van de VLIR beperkte zich tot een eerste verkenning. In de loop van april 2009 wordt een vervolgesprek voorzien met de voorzitter van de interuniversitaire commissie gelijkwaardigheid diploma arts, Walter Michielsens.

Een eerste vraag over het aantal vluchtelingen onder de deelnemers aan het interuniversitair examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid arts kon niet beantwoord worden aangezien het statuut van de deelnemers door de VLIR niet bijgehouden wordt. Een vluchteling kan aan zijn inschrijvingsdossier voor het examen een bewijs van zijn statuut toevoegen maar is hier niet toe verplicht. Het is dus niet mogelijk een uitspraak te doen over het deelnamepercentage van vluchtelingen, en bijgevolg ook niet over hun slaagpercentage.

De VLIR bevestigt dat de EVC van de kandidaten in rekening worden gebracht. Zij zijn vrij om hun inschrijvingsdossier, dat ook een basis vormt voor het mondelinge examen, aan te vullen met al het door hen relevant geachte bewijsmateriaal, inclusief documenten met betrekking tot hun eerdere werkervaring en competenties. Er wordt hiervoor echter geen format aangeboden. De beoordeling

van de EVC tijdens het mondelinge examen is sterk individueel. Er bestaan ook geen algemene richtlijnen voor het gewicht dat EVC in de beoordeling innemen. Aangezien het mondelinge examen dus het forum is waarop de kandidaat zijn EVC zou moeten kunnen presenteren, werd de vraag gesteld of de verlaging van de slaagdrempel voor het schriftelijke examen van 50% naar 30% impliceert dat aan het mondelinge examen meer gewicht wordt toegekend. De vertegenwoordigers van de VLIR konden hierop geen sluitend antwoord geven maar merkten op dat het schriftelijke examen een eerste indicatie moet geven van het opleidingsniveau van de kandidaat. Het mondelinge examen moet gezien worden als een tweede kans voor de kandidaat om zijn kennis en vaardigheden te bewijzen. Specifieke begeleidingsmodules portfoliosamenstelling voor gevluchte artsen worden alvast positief onthaald in het perspectief van een goede voorbereiding op het examen. Over een eventuele rol van de portfolio in de beoordelingsprocedure wordt voorlopig geen uitspraak gedaan.

Eén vertegenwoordiger van de VLIR merkte op dat de kandidaat goed moet waken over een selectie van relevante competenties. Zo bestaat een gevaar te sterk de nadruk te willen leggen op een weliswaar langdurige werkervaring die echter eerder een negatief licht werpt op de bij de kandidaat aanwezige competenties omdat deze competenties in zijn herkomstland zeer waardevol kunnen zijn maar dat in België wegens een sterk afwijkende culturele of arbeidscontext niet zijn.

5.3 CONCLUSIE

Uit de bescheiden rondvraag blijkt dat ook wat het aanklaarten van EVC op het interuniversitair examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid diploma arts betreft het grootste knelpunt voor de vluchtelingen ligt bij het gebrek aan ondersteuning bij de voorbereiding van het examen. Het beperkte zicht op de verwachtingen van de VLIR in het algemeen, en hier in het bijzonder op het gebied van de presentatie van EVC, leidt tot onzekerheid over de aanpak en leidt er mogelijk toe dat EVC niet of onvoldoende aan bod komen.

De VLIR ziet een meerwaarde in de portfolio als voorbereidingsinstrument voor de kandidaten. Het is echter niet mogelijk (nu al) een uitspraak te doen over een actieve rol in de beoordelingsprocedure. In elk geval wordt kandidaten al toegestaan bewijsmateriaal met betrekking tot hun EVC in hun inschrijvingsdossier op te nemen. De kandidaten moeten hier wel zelf het initiatief in nemen en hier structuur in brengen. Het is van belang dat de aangevoerde EVC ook relevant zijn in een Belgische medische context. De EVC van de kandidaten worden tijdens het mondelinge examen van geval tot geval beoordeeld, zonder vast beoordelingsgewicht.

6

DE EVC-PROCEDURES AAN DE HOGESCHOLEN EN UNIVERSITEITEN

6.1 DE INTERVIEWS MET DE HOOGOPGELEIDE VLUCHTELINGEN

Allereerst werd gepolst of het bestaan van de EVC-procedures aan de hogescholen en universiteiten bij de geïnterviewde vluchtelingen bekend is. Slechts één persoon was behoorlijk op de hoogte van de inhoud van de EVC-procedure. Eén vluchteling verwarde haar met de procedure voor het behalen van een ervaringsbewijs. Wel bracht één persoon de EVC-procedure in verband met het flexibel leertraject en vier andere personen legden de link met de EVK-procedure die zij doorlopen hadden. Na deze vaststelling werd de procedure beknopt aan de negen onwetende vluchtelingen uitgelegd.

Aangezien de overgrote meerderheid van de geïnterviewde vluchtelingen bijgevolg geen weet had van communicatiebronnen waar zij informatie over de EVC-procedure kunnen vinden, werd bij wijze van test een fragment van de brochure "Bewijs je bekwaamheid"¹¹ ter lezing voorgelegd. Twee personen konden door hun nog te beperkte kennis van het Nederlands niet tot lectuur overgaan, wat betekent dat zij zich niet zelfstandig kunnen informeren over de procedure en afhankelijk zijn van mondelinge informatie. De andere personen meenden dat hun kennis van het Nederlands toereikend is om de voorgelegde tekst in voldoende mate te begrijpen. Vier personen gaven wel aan moeite te hebben met de specifieke terminologie.

Nu zij bondig geïnformeerd waren over de EVC-procedure, werd de respondenten om een eerste reactie over de procedure gevraagd, met de kernvraag of zij de procedure als laag- of hoogdrempelig, als eenvoudig of complex ervaren. Hieronder worden de meest voorkomende en opmerkelijke meningen weergegeven:

- Een aantal vluchtelingen plaatste vraagtekens bij de grote inspanning en tijdsinvestering die de procedure vraagt en betwijfelde of zij deze zouden kunnen opbrengen.
- Eén persoon stelde dat een recent aangekomen vluchteling zeker zal afgeschrikt zijn door een dergelijke complexe procedure en dat zij dus meer bestemd is voor vluchtelingen die al enkele jaren in België verblijven, tenzij zij onder impuls van een begeleider toch de stap naar de procedure zullen durven zetten.
- Enkele vluchtelingen toonden zich bezorgd over hun gebrek aan kennis van de Belgische studie- en arbeidscontext in hun expertiseveld, waardoor zij de oefening van de toetsing van hun competenties aan de Belgische realiteit niet naar behoren zouden kunnen maken.
- Eén persoon toonde begrip voor de complexiteit van de EVC-procedure: hij is van mening dat enkel academici juist geplaatst zijn om de EVC-procedure uit te werken en dat "derden"

¹¹ Bewijs je bekwaamheid. Studievoortgang op grond van eerder verworven kwalificaties (EVK) en competenties (EVC), uitgegeven door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek. Het voorgelegde fragment was 2.2.3.1 Procedurestappen in hoofdstuk 2.2. EVC-procedure.

deze dan ook zonder morren moeten aanvaarden. Voor hem is complexiteit inherent aan de procedure.

- Hoewel de meeste geïnterviewde vluchtelingen dus vonden dat de EVC-procedure vrij complex is, meenden enkelen dat de procedure goed meevalt. Deze reactie kan te wijten zijn aan hun beperkte en nog zeer theoretische kennis van de procedure, waardoor haar intensiviteit en vereisten mogelijk onderschat worden.

De geïnterviewde vluchtelingen bevestigden unaniem de absolute noodzaak van ondersteuning en begeleiding, indien zij zelf aan de EVC-procedure zouden deelnemen. Voor sommigen betekent dit een zeer intensieve ondersteuning van a tot z, voor anderen eerder een combinatie van zelfstandig werk en begeleiding. Eén vluchteling suggereerde zo snel mogelijk met deze begeleiding te beginnen en hierin bijkomend te investeren door de aanstelling van speciaal getraind personeel. Daarnaast verwezen sommigen naar het belang van voortdurende feedback tijdens de procedure en naar het nut van (succesvolle) voorbeelden. Zowat alle geïnterviewde vluchtelingen toonden zich bezorgd over hun onvoldoende kennis van het Nederlands om de procedure tot een goed einde te brengen. In het bijzonder zijn zij onzeker over correcte formuleringen. Ook op dit vlak zijn zij vragende partij voor extra ondersteuning.

De vraag om de aangebrachte competenties aan te tonen met bewijsmateriaal vormt specifiek voor vluchtelingen potentieel een zeer groot probleem. Zij namen bij hun vlucht vaak alleen hun meest elementaire documenten mee en kunnen door hun statuut of door omstandigheden in hun herkomstland (bureaucratie, corruptie, slechte communicatie) moeilijk tot onmogelijk nog extra bewijsstukken verzamelen. Enkelen pleitten dan ook voor alternatieve evaluatiewijzen, in het bijzonder voor praktische testen.

De vluchtelingen zijn het er over eens dat de kostprijs van de EVC-procedure voor hen (te) hoog ligt, maar bij een aantal van hen is hier ook begrip voor: in het geval van een realistische slaagkans, vinden zij deze procedure zelfs de financiële investering waard. Anderzijds zal een vluchteling begrijpelijk prioriteit geven aan de voorziening in zijn eigen levensonderhoud en dat van zijn gezin. Voor een vluchteling die nog niet werkt, blijft voor extra's geen geld over. Sommigen gaven spontaan suggesties om dit probleem op te vangen: een renteloze lening, het bijeen sparen van het verschuldigde bedrag of een koppeling van de kosten van de procedure aan het inkomen van de kandidaat.

De vraag over persoonlijke ervaring met de EVC-procedure en nazorg bleek bij de geïnterviewde vluchtelingen niet van toepassing. Daarom werd hen bij wijze van conclusie gevraagd of zij de EVC-procedure met de informatie waarover zij nu beschikken een te overwegen optie vinden. Ondanks hun positieve waardering van het bestaan van de EVC-procedure overheerst bij de deelnemers aan de interviews twijfel over hun capaciteiten om te slagen in zo'n procedure. Het probleem van de inschatting van de Belgische studie- en arbeidscontext, het hoge niveau van taalgebruik en de onzekerheid van hun investering (financieel en op het vlak van tijd) in termen van opbrengst werden genoemd als voornaamste knelpunten.

6.2 DE VERKENNENDE GESPREKKEN MET DE EVC-VERANTWOORDELIJ- KEN VAN UNIVERSITEITEN

Bij de aanvang van de gesprekken werd nagegaan of in de drie bezochte universiteiten statistische gegevens met betrekking tot de deelname van vluchtelingen aan de EVC-procedure bestaan. Gegevens specifiek over deze doelgroep worden niet bijgehouden, maar overall is men zeker of gaat men er van uit dat onder het (vrij lage¹²) totaal aantal deelnemers aan de EVC-procedure aan de universiteiten geen vluchtelingen zijn. Mogelijk volgen of volgden vluchtelingen in andere instel-

¹² Universiteit Gent: 5 EVC-procedures sinds de invoering, Universiteit Antwerpen: 15 à 20 EVC-procedures sinds de invoering, Katholieke Universiteit Leuven: 9 EVC-procedures in het academiejaar 2007-2008

lingen van de associaties een EVC-procedure (bijvoorbeeld bij de verpleegkundeopleiding), maar ook daar is hun aantal naar alle verwachting zeer laag.

Bijgevolg hebben de drie geïnterviewde EVC-verantwoordelijken nog geen persoonlijke ervaringen met vluchtelingen in de EVC-procedure. In één universiteit werd verwezen naar de procedure afwijkende toelatingsvoorwaarden waaraan wel vluchtelingen deelnemen en waar ook met een portfolio wordt gewerkt, met de bijhorende eis van een reflectie- en motivatietekst. In een andere universiteit nemen native speakers Arabisch en Chinees (mogelijk vluchtelingen) deel aan een vereenvoudigde EVC-procedure waarvan een taaltest de kern vormt. In de derde universiteit werd een parallel gelegd met de doelgroep van oudere personen die de EVC-procedure volgen: zij zijn ook langer weg uit een studieomgeving en minder vertrouwd met competentiedenken. Mogelijk stellen vluchtelingen wel informatieve vragen over de EVC-procedure (naast meer courante vragen over de EVK-procedure of de aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning) maar dat is moeilijk na te gaan. Een gebrek aan Nederlandse taalkennis kan hier al een belemmerende rol spelen: de EVC-procedure is geen eenvoudig onderwerp om te bespreken.

De EVC-verantwoordelijken zijn het er over eens dat de EVC-procedure over het algemeen al weinig bekend is, en dat zal voor vluchtelingen wel nog in verhoogde mate het geval zijn. Er bestaan weliswaar voldoende informatiebronnen, zoals publicaties van de associaties of zelfs een speciaal EVC-loket bij de KU Leuven, maar er wordt geen actieve promotie voor de EVC-procedure gevoerd. Hiervoor worden als redenen bijvoorbeeld genoemd: de procedure is voor de associaties duur en arbeidsintensief en bij bepaalde opleidingen bestaat ook nog weerstand. Belangrijker nog is het feit dat de universiteiten niet gewonnen zijn voor een willekeurige deelname aan de procedure. Overal wordt de klemtoon gelegd op het gevaar voor zelfoverschatting en een onderschatting van de EVC-procedure in termen van tijdsinvestering en intellectuele inspanning. In de media wordt overigens soms een te eenvoudig of zelfs rooskleurig beeld van de procedure opgehangen, bijvoorbeeld aan de hand van een succesvolle maar atypische procedure. De EVC-procedure is inderdaad voor iedereen een complexe procedure en daarom moeten de kansen van de kandidaat vooraf grondig geëvalueerd worden door middel van uitgebreide, realistische informatie en intakegesprekken. Daarom ook zijn Engelstalige informatie en een speciaal stroomdiagram voor vluchtelingen slechts eventueel te overwegen opties.

De universiteiten ontwikkelden materiaal om de kandidaten door de EVC-procedure te gidsen maar dit is niet op maat van een anderstalig publiek. De instrumenten werden meestal ontwikkeld omstreeks de invoering van de EVC-procedure in 2005. De gehanteerde terminologie in deze documenten is zeker nog niet drempelverlagend naar anderstaligen toe. De oplossing wordt voorlopig gezien in heel individuele, mondelinge informatie. Informatiesessies zijn geen optie omdat de vraag naar de procedure te gering is en te gespreid over de verschillende opleidingen.

Cruciaal in de EVC-procedure is de capaciteit de bij zichzelf geïdentificeerde competenties te linken met de competenties van een welbepaalde opleiding. De EVC-verantwoordelijken zijn het er over eens dat dit de moeilijkste stap in de procedure is, zeker voor de academische opleidingen, waar de link van competenties verworven in het werkveld met de academische competenties van de opleiding niet voor de hand ligt. Algemeen wordt van de kandidaat een deskundigheid vereist die hij vaak niet bezit. Daarbij komen voor een vluchteling problemen als een nog moeilijkere inschatting van het niveau van het hoger onderwijs in Vlaanderen en de sterke taligheid en het papieren karakter van de procedure. Enkel een zeer intensieve voorbereiding van de procedure lijkt dit te kunnen verhelpen. Toch is de begeleiding die gedurende de uitvoering van de procedure geboden wordt eerder beperkt. De EVC-begeleider heeft in feite een informerende en adviserende rol, terwijl de samenstelling van de portfolio de verantwoordelijkheid van de kandidaat is. De universiteiten willen dit ook zo houden, enerzijds om praktische redenen, opdat de werklust van de begeleider niet te groot zou worden, anderzijds omwille van het feit dat een kandidaat die uiteindelijk (wellicht) ook hogere studies zal aanvatten of voortzetten in staat moet zijn een portfolio zelfstandig samen te stellen. Toch zijn specifieke reflectieopdrachten of zelfs intensievere begeleidingsmodules, indien er voldoende kandidaten zijn, het overwegen waard. Het is echter niet mogelijk om voorbeeldportfolio's te verstrekken, om privacyredenen, maar ook omdat de aanvragen momenteel te individueel

zijn. Eventueel kunnen op termijn voor bepaalde opleidingen wel sjablonen ter beschikking gesteld worden.

De EVC-verantwoordelijken begrijpen dat een vluchteling mogelijk geconfronteerd wordt met het probleem van een gebrek aan bewijsstukken van zijn EVC, maar een portfolio zonder enig bewijsstuk wordt als problematisch beschouwd. In de portfolio moeten zich namelijk aanknooppunten bevinden waarop de beoordeling kan voortbouwen. De portfolio heeft weliswaar het voordeel van een grotere vrijheid omdat men hem zelf vorm kan geven, hij kan echter ook bepaalde hiaten vertonen. Overall staat men daarom open voor bijkomende of alternatieve beoordelingsinstrumenten, die bijvoorbeeld ook het niveau van de aangevoerde competenties inschatten. De ontwikkeling van deze instrumenten staat echter nog in de kinderschoenen. Voor een aantal, vooral academische competenties, is het niet evident om een geschikte alternatieve testvorm te vinden. Daarnaast vraagt dit van de opleidingen belangrijke extra investeringen van personeel en middelen.

De associaties hebben begrip voor het feit dat de kostprijs van de EVC-procedure voor de kandidaten vrij hoog ligt en proberen deze draaglijk te houden, bijvoorbeeld door het vastleggen van een laag standaardbedrag, ongeacht het aantal competenties dat men wil laten erkennen (met uitzondering van de competenties van een volledige opleiding), of door de toekenning van een korting op het inschrijvingsgeld aan de universiteit. Anderzijds wil men met een minimale financiële inspanning van de kandidaat ook de garantie bekomen dat de kandidaat met zijn beslissing deel te nemen aan de EVC-procedure niet over één nacht ijs gegaan is. Algemeen beschouwd kan een succesvolle kandidaat door de eventuele aanvraag van vrijstellingen bij verdere studies ook genieten van verminderd inschrijvingsgeld. Eén EVC-verantwoordelijke merkte op dat de problematiek van een dure kostprijs evenzeer geldt voor de NT2-cursussen die een vluchteling moet volgen. Alternatieve financiering van de procedure (bijvoorbeeld door opleidingscheques) of een kostprijs afhankelijk van het inkomen van de kandidaat, zijn op dit ogenblik echter niet voorzien.

In principe is het ook mogelijk om via de erkenning van EVC een bewijs van bekwaamheid te bekomen met het oog op tewerkstelling. Deze bewijzen kunnen dan tijdens een sollicitatie voorgelegd worden. De EVC-verantwoordelijken van de drie universiteiten werden nauwelijks of niet met deze vraag geconfronteerd. De universiteiten willen de EVC-procedure in de eerste plaats ook blijven voeren met het oog op verdere studies. De vraag om de EVC van een persoon te beoordelen in het kader van een tewerkstelling zonder een concrete link met de competenties van een opleiding is een te open vraag. Bovendien moet de kandidaat ook dan in elk geval voldoen aan de algemene toelatingsvoorwaarden voor de corresponderende opleiding.

Afsluitend werd aan twee EVC-verantwoordelijken de vraag gesteld of in het geval van vluchtelingen de Vlaamse regering er met de EVC-procedure in geslaagd is een nieuwe doelgroep meer kansen te bieden om een kwalificatie op een hoog niveau te behalen. In beide gevallen werd op dit moment geoordeeld van niet, maar wel is een democratiserend proces ingezet: iemand met een deeldiploma kan nu dankzij zijn EVC misschien wel meteen een masterdiploma behalen. De flexibilisering van het hoger onderwijs in het algemeen zorgt er toch voor dat bijvoorbeeld meer allochtonen en meer werkenden studies kunnen volgen en naar verwachting zal de doelgroep vluchtelingen ook ooit de vruchten plukken van dit emanciperende proces.

De EVC-verantwoordelijken formuleerden ook enkele bedenkingen bij het project. Zo is er de vraag of hogescholen en universiteiten de portfolio van Vluchtelingenwerk Vlaanderen die hen door NARIC in het kader van een aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning bezorgd wordt ook daadwerkelijk zullen beoordelen met het oog op het uitbrengen van een advies, dan wel de aanvrager voor de erkenning van EVC zullen doorverwijzen naar hun eigen EVC-procedure. Een al aangemaakte portfolio kan in deze EVC-procedure een rol spelen, maar is mogelijk niet uitgebreid genoeg. Wel wordt eventueel een positieve indruk van voorbereidheid gewekt. Een andere opmerking betrof de noodzaak van een introductiecursus academisch denken in Vlaanderen, nadenken over competenties en het schetsen van een begrippenkader. Ten slotte werd ook het belang van een grondige kennismaking met de Belgische realiteit onderstreept: met het oog op de portfolio-samenstelling tijdens de begeleidingsmodules kunnen de gevluchte artsen bijvoorbeeld op bezoek gaan naar de artsenopleiding of een artsenpraktijk of ziekenhuis.

6.3 CONCLUSIE

De EVC-procedures aan de hogescholen en universiteiten zijn bij de geïnterviewde vluchtelingen zo goed als onbekend. Zij kunnen zich hierover enkel informeren indien hun kennis van het Nederlands voldoende gevorderd is. De specifieke terminologie vormt echter ook dan nog een probleem.

De procedure wordt door de respondenten over het algemeen als hoogdrempelig en complex beschouwd. Aan de basis van deze indruk liggen de onzekerheid van de opbrengst van de financiële en inhoudelijke investering in de procedure, een nog onvoldoende kennis van het Nederlands en een te geringe kennis van de Belgische studie- en arbeidscontext op het vlak van de eigen specialiteit. Enkele vluchtelingen leek de EVC-procedure eerder eenvoudig maar deze conclusie kan beïnvloed zijn door een te beperkt zicht op de detailvereisten van de procedure en zelfoverschatting, een probleem waarvoor ook de EVC-verantwoordelijken waarschuwen.

De meerderheid van de geïnterviewde vluchtelingen gaat in het geval van een deelname aan de EVC-procedure dan ook uit van de noodzaak van een doorgedreven ondersteuning (inclusief de verstrekking van voorbeelden en de mogelijkheid van voortdurende feedback). Een probleem van meer praktische aard is de moeilijkheid van het verstrekken van voldoende bewijsmateriaal, dat zou moeten kunnen opgevangen worden door alternatieve evaluatiewijzen. Ook de kostprijs van de procedure wordt in het bijzonder voor niet-werkende vluchtelingen als weinig realistisch ervaren. Hoewel hiervoor begrip bestaat, wordt toch de vraag naar specifieke sociale betalingsmaatregelen gesteld.

Ondanks hun waardering voor de mogelijkheid van de erkenning van hun EVC door middel van een speciale procedure achten de vluchtelingen zich onder de huidige voorwaarden niet in staat deel te nemen aan de procedure en deze met goed gevolg te doorlopen.

De bezochte universiteiten konden geen exacte cijfers van de deelname van vluchtelingen aan de EVC-procedure geven maar gaan er van uit dat deze zo goed als onbestaande is. De onbekendheid van de procedure speelt hierbij een belangrijke rol. De procedure is niet eenvoudig te communiceren aan anderstaligen en het tot op heden ontwikkelde materiaal is niet op maat van deze doelgroep. Daarnaast wordt de procedure weinig gepromoot. Men probeert zinloze deelnames ook te vermijden door een herhaald assessment van de reële kansen tot erkenning van de EVC van de kandidaat.

Een zeer moeilijke stap in de procedure is het linken van de competenties uit het werkveld met de competenties van de corresponderende opleiding. Voor vluchtelingen is dit naar alle verwachting extra moeilijk door een nog te gebrekkige kennis van het Nederlands, een te beperkte mogelijkheid tot inschatting van het niveau van het hoger onderwijs in Vlaanderen en het papier karakter van de procedure. Een gebrek aan bewijsstukken kan soms wel opgevangen worden via alternatieve beoordelingsinstrumenten maar het proces van hun ontwikkeling is een werk van lange adem. De begeleiding van kandidaten, die door de geïnterviewde vluchtelingen als essentieel wordt beschouwd, is eerder beperkt tot een voornamelijk adviserende rol. Concrete voorbeelden van positieve precedentes kunnen niet gegeven worden.

7.1 KNELPUNTEN VOOR HOOGOPGELEIDE VLUCHTELINGEN MET BETREK- KING TOT DE ERKENNING VAN EVC

De hoogopgeleide vluchtelingen zijn weinig of niet vertrouwd met het begrip EVC en EVC-procedures en nemen hier ook niet aan deel. Toegankelijke informatie, op maat van een anderstalige doelgroep met een verschillende (onderwijs)achtergrond ontbreekt grotendeels. Van de vluchtelingen wordt verwacht dat zij zelf de (communicatie)kanalen waarin EVC aan bod komen ontdekken, maar zij wensen actiever geïnformeerd te worden over het EVC-gebeuren. Uit de interviews bleek dat zij open staan voor en zelfs sterk geïnteresseerd zijn in mogelijkheden om hun EVC in kaart te brengen en te laten valideren. De meeste vluchtelingen hebben enige ervaring met het opstellen van een cv, maar niet met de in EVC-procedures veel gebruikte portfolio. Zij kennen zeker de finesses van deze instrumenten niet en zijn ook nauwelijks vertrouwd met de vaardigheid van het reflecteren over het eigen handelen.

Om hun EVC in kaart te brengen en eventueel deel te nemen aan een EVC-procedure geven de geïnterviewde vluchtelingen aan een grote nood aan ondersteuning te hebben. Er manifesteren zich namelijk een aantal fundamentele knelpunten die zowel door de vluchtelingen als door beoordelende instanties genoemd worden. Op inhoudelijk vlak is dit voor de vluchtelingen een gebrek aan kennis van de Belgische onderwijs- en arbeidscontext, waardoor zij moeilijk hun eigen competenties kunnen afwegen aan standaarden. De vergelijking van de eigen competenties met de door de opleiding vooropgestelde (eind)competenties wordt ook door de beoordelende instanties als een essentieel probleem beschouwd. Daarnaast is een te beperkte kennis van het Nederlands en de onvertrouwdheid met de specifieke terminologie voor de EVC-procedure een grote hindernis. Concrete voorbeelden en richtlijnen en een intensieve begeleiding met een uitgebreide feedback zouden voor de vluchtelingen een belangrijke meerwaarde betekenen maar hieraan kan om fundamentele (de privacyproblematiek) of om praktische redenen (een uitvoerige begeleiding van kandidaten is te arbeidsintensief) niet tegemoet gekomen worden.

Zelfs met een grondige inhoudelijke ondersteuning heerst bij de vluchtelingen een grote onzekerheid over de haalbaarheid van een persoonlijke deelname aan de EVC-procedure. Deze is namelijk ook ingegeven door praktische belemmeringen als de hoge kostprijs voor nog niet werkende vluchtelingen en de moeilijkheid te voldoen aan de vraag naar bewijsmateriaal dat de benoemde competenties ondersteunt. Vanuit de beoordelende instanties is een goede wil om aan deze knelpunten te werken maar de betalingsvoorwaarden laten weinig ruimte voor soepelheid en de uitwerking van alternatieve beoordelingsinstrumenten vraagt een grote investering van personeel en middelen.

In het kader van een aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning van een buitenlands diploma hoger onderwijs en de inschrijving voor het interuniversitair examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid diploma arts gaan de meeste vluchtelingen wel in op het aanbod om informatie te verstrekken over hun werkervaring, meestal onder de vorm van een cv, maar zij ondernemen geen inspanningen om hun EVC uitgebreider voor te stellen. Een instrument hiervoor ontbreekt op dit

ogenblik ook. De deelnemers aan deze procedures weten niet hoe zij dit moeten aanpakken en hebben ook geen bijzondere verwachtingen naar de erkenning van hun EVC toe. Toch zouden zij willen dat ook in deze procedures hun EVC voor beoordeling meegenomen worden.

7.2 TOEPASSINGSKADER VOOR DE PORTFOLIO

Uit het onderzoek bleek dat bij de ontwikkeling van de portfolio en de begeleidingsmethodiek voor de groepsmodules portfoliosamenstelling voor gevluchte artsen aan een aantal aspecten bijzondere aandacht moet besteed worden. In de eerste plaats moet gewaakt worden over een helder begrippenkader, terminologie en taalgebruik. De portfolio moet de gebruiker een duidelijke structuur bieden om zijn EVC in kaart te brengen. Fictieve voorbeelden en feedback bij de samenstelling van de portfolio betekenen een extra houvast. Algemeen, maar zeker in het kader van de begeleidingsmodules is het van essentieel belang dat de samensteller van de portfolio een realistisch en zo volledig mogelijk beeld heeft van de Belgische studie- en arbeidscontext van zijn specialiteit.

NARIC is bereid de portfolio voor hoogopgeleide vluchtelingen een plaats te geven in de aanvraag van academische gelijkwaardigheidserkenning van een buitenlands diploma. Hij zal de status krijgen van een aanbevolen bewijsstuk dat zal overgemaakt worden aan de hogescholen en universiteiten en zo een rol kan spelen in de beoordeling van de aanvraag. Vluchtelingen kunnen hun portfolio ook gebruiken in het kader van een eventueel verkennend gesprek bij een hogeschool of universiteit. NARIC zal een registratie van het gebruik van de portfolio doen.

De VLIR voorziet voor de portfolio op dit ogenblik enkel een rol als voorbereidingsinstrument voor het mondelinge gedeelte van het interuniversitair examen gedeeltelijke gelijkwaardigheid diploma arts. Hij kan toegevoegd worden aan het inschrijvingsdossier van de kandidaten maar krijgt voornog geen beoordelingswaarde. NARIC en VLIR benadrukken het belang van de selectie van relevante werkervaring en een professioneel opgestelde portfolio.

ANNEX

VERLOOP EN VRAGEN VAN DE INTERVIEWS MET HOOGOPGELEIDE VLUCHTELINGEN

INLEIDING

1. Voorstelling van de projectmedewerker, het project, de plaats van het interview binnen het project.
2. Verzekering van de vertrouwelijkheid van gegevens en informatie.
3. Profiel van de geïnterviewde: naam, voornaam, leeftijd, geslacht, gezinssituatie, nationaliteit, verblijfsduur in België, statuut, talenkennis, contactgegevens (adres, telefoon, e-mail), studies, werkervaring, andere relevante ervaring, huidige bezigheid

ALGEMENE VRAGEN

1. Ken je het begrip EVC's en zo ja, weet je wat hiermee wordt bedoeld?
(Zo nee, uitleg over het begrip EVC's)
2. Heb je in je thuisland ooit al je EVC's in kaart moeten brengen of dit op eigen initiatief gedaan? Zo ja, hoe/waarom?
3. Heb je zelf ooit (bewust of onbewust) al nagedacht over je EVC's en hoe je die kan benoemen/evalueren?
4. Vind je het belangrijk dat je EVC's in België erkend worden of dat er rekening mee gehouden wordt in het kader van onderwijs, tewerkstelling, ...?
5. Hoe kan men bijzondere aandacht besteden aan de EVC's van vluchtelingen?
6. Hoe sta je als hoogopgeleide tegenover het belang van EVC's?
7. Weet je wat een portfolio is? Heb je die ooit al gemaakt? Zo ja, hoe/waarom?
8. Weet je wat een cv is? Heb je die ooit al gemaakt, gepresenteerd? Zo ja, hoe/waarom?

IN HET KADER VAN DE DIPLOMAGELIJKSCHAKELING

1. Heb je een aanvraag voor academische gelijkwaardigheid van je buitenlandse diploma hoger onderwijs ingediend?
2. Werd je diploma gelijkwaardig verklaard (ja, nee, procedure nog bezig)?
3. Weet/Wist je dat je bij die aanvraag ook EVC's kan/kon inbrengen en hoe wist je dat (zelf gelezen, begeleider of andere persoon lichtte in, informatiesessie, ...)?

4. Heb je bij de indiening EVC's ingebracht en hoe (cv, arbeidsboekje, werkattesten, publicaties, andere)? Zo niet, waarom niet?
5. Had je ondersteuning nodig om deze EVC's te kunnen inbrengen bij je aanvraag (vertaling, verzameling van bewijzen, ...)? Zo ja, hoe verliep die ondersteuning?
6. (Bij erkenning) Denk je dat deze EVC's een rol hebben gespeeld in de uiteindelijke erkenning van de gelijkwaardigheid van je diploma?
(Bij niet erkenning) Denk je dat je EVC's voldoende in aanmerking genomen werden bij het nemen van de beslissing je diploma niet te erkennen? (of) Nu je op de hoogte bent van deze mogelijkheid, zou je bewijzen van je EVC's toegevoegd hebben?

IN HET KADER VAN DE EVC-PROCEDURES HOGESCHOOL/UNIVERSITEIT

1. Ken je de mogelijkheid van een EVC-procedure bij associaties/hogescholen/universiteiten? Zo ja, weet je waar je hier uitleg over kunt krijgen?
(Zo nee, uitleg over de EVC-procedure)
2. Ken je de brochure "Bewijs je bekwaamheid"? Ken je de EVC-procedure uit andere informatiebronnen (websites (associaties/hogescholen/universiteiten), brochures, EVC-begeleider, studiebegeleider, informatiesessie)? Vind je de informatie voldoende toegankelijk/duidelijk?
3. (Eventueel na korte lectuur van de brochure "Bewijs je bekwaamheid") Wat vind je van de duidelijkheid van de informatie?
4. Hoe komt de procedure bij je over (laag-/hoogdrempelig, eenvoudig/complex, ...)?
5. Als je zelf de EVC-procedure zou volgen, zou je dan nood hebben aan specifieke ondersteuning? Welke?
6. Zou taalkennis voor jou een belemmering vormen om een EVC-procedure aan te vragen?
7. Zou het verzamelen van bewijzen van je EVC's voor jou een belemmering zijn in de procedure?
8. Zou de kostprijs voor jou een belemmering betekenen om een EVC-procedure aan te vragen?
9. (Voor de studenten) Koos je je opleiding (bewust of onbewust) in functie van je EVC's? Waarom wel/waarom niet?
10. Met de informatie die je nu hebt, zou je overwegen bij verdere studies een EVC-procedure op te starten?
11. (Indien doorlopen) Hoe ervoer je de EVC-procedure en hoe evalueer je de nazorg?

IN HET KADER VAN TEWERKSTELLING

1. Volg je of heb je een opleiding gevolgd bij de VDAB of elders of heb je bij de VDAB of elders trajectbegeleiding naar tewerkstelling gekregen? Werd toen naar je EVC's gevraagd/ermee gewerkt? Zo ja, hoe gebeurde dit?
2. Werk je/heb je gewerkt? Houdt/hield je werkgever rekening met je EVC's?
3. Zou je een EVC-procedure overwegen in het kader van sollicitatie/tewerkstelling?

VOOR DE ARTSEN

1. Heb je je op het vlak van je EVC's op een bijzondere manier voorbereid op het mondelinge VLIR-examen?
2. Werd tijdens het mondelinge VLIR-examen volgens jou gevraagd naar en rekening gehouden met je EVC's?

MOGELIJKHEID TOT EXTRA VRAGEN/OPMERKINGEN